

**Poikkeuksellinen säännöllinen työaika. Ensihoitopalvelu.
Dnro 10/2016, annettu 31.10.2016**

Oikaisuvaatimus hyväksyttiin.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X:n sairaanhoitopiirin Y liikelaitos

Vireille: 8.7.2016

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/217/04.07.02/2016, joka on annettu 10.6.2016.

X:n sairaanhoitopiirin Y liikelaitos on hakenut aluehallintovirastolta ajaksi 1.6.2016–31.5.2018 lupaa poiketa työaikalain (605/1996) 6 §:n säännöksistä. Hakemus on koskenut liikelaitoksen ylläpitämässä Z:n ensihoitoyksikössä työskenteleviä yhteensä 10 ensihoitajaa ja heidän sijaisinaan toimivia henkilöitä.

Työaikalain 14 §:n (1518/2009) 1 momentin mukaan aluehallintovirasto voi antaa määräämillään ehtoilla luvan poiketa sanotun lain 6 §:n säännöksistä, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Poikkeusluvassa on työaikalain 22 §:n 4 momentissa edellytetyin tavoin mainittava myös ne perusteet, joiden mukaan ylityöstä maksettava korotettu palkka lasketaan.

Lupaa on haettu työajan järjestämiseksi seuraavasti:

- 1) Yhden säännöllisen työvuoron pituus on 24 tuntia. Sitä seuraa aina vähintään 24 tunnin pituinen lepoaika sekä vaihtelevasti yksi tai useampi vapaapäivä.
- 2) Aktiivinen työaika 24 tunnin työvuoressa on enintään 12 tuntia.
- 3) Viikoittainen työaika on keskimäärin 38 tuntia 15 minuuttia 6 viikon tasoittumisjaksossa.
- 4) Vuorokautista ylityötä on työ, jota tehdään 24 tuntia käsittävän työvuoron lisäksi työvuoron päättymistä seuraavan 24 tunnin kuluessa. Vuorokautisesta ylityöstä maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja niitä seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
- 5) Viikoittaista ylityötä on työ, jota tehdään suunniteltujen työvurojen lisäksi ja joka ei ole vuorokautista ylityötä. Viikoittaisesta ylityöstä maksetaan viideltä ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla korotettu ja niitä seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
- 6) Työyksikön vuorokausi alkaa kello 9.30. Viikoittainen työaika alkaa maanantaina kello 9.30.

Z:n ensihoitoyksikkö toimii P:n kunnassa vastuualueenaan R:n, S:n ja T:n alueet. Aluehallintoviraston 17.2.2015 antaman hylkäävän poikkeuslupapäätöksen (dnro LSAVI/503/04.07.02/2014) jälkeen säännöllinen työaika yksikössä on järjestetty 12 tunnin työvuoroihin 3 viikon tasoittumisjaksolla. Näin lyhyet työvuorot ovat osoittautuneet haasteellisiksi niin työnantajan kuin työntekijöidenkin näkökulmasta (hankalat liikenneyhteydet ja työmatkoihin kuluva aika). Työterveyshuolto on myös tehnyt Z:n yksikössä työpaikkaselvityksen. Sen mukaan työvuorojen pituuden muutoksella on yhteisiä työn henkiseen kuormittavuuteen, työmatkaturvallisuuteen sekä työn ja vapaa-ajan yhteensovittamiseen. Työaikasuunnittelua ja työaikalain noudattamista on seurattu vuoden 2015 kuluessa säännöllisesti esimiesten toimesta. Henkilöstöhallinnollisen osaamisen varmistamiseksi ensihoidon lähiesimiestehtäviä on jaettu uudelleen 1.1.2016. Z:n ensihoitoyksikön henkilöstöhallinnollisena lähiesimiehenä toimii tällä hetkellä U:n alueen ensihoito- ja päivystyspalveluiden osastonhoitaja. Yksikön kokonaistilanteen arvioinnin jälkeen ja työterveyshuollon suosituksen mukaisesti Y liikelaitos on päättänyt hakea siinä työskenteleville ensihoitajille poikkeuslupaa 24 tunnin työvuoroihin seuraavien kahden vuoden ajaksi.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaan Z:n yksikön ambulanssia pidetään välittömässä lähtövalmiudessa ympäri vuorokauden. Tämä edellyttää työntekijöiden oleskelua ambulanssin välittömässä läheisyydessä.

Ensihoitajien työ X:n yksikössä on laadultaan sellaista, että aktiiviyötä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina ensihoitotehtäviin. Yksikön käyttöaste on ollut 12,19 prosenttia toukokuussa 2015 ja 13,25 prosenttia kesäkuussa 2015.

Asiassa annetusta lisäselvityksestä käy ilmi, että Y liikelaitos on yhteistyössä P:n kunnan kanssa suunnitellut R:n alueelle ensihoitajavastaanottoa, jonka on (ollut) määrä alkua kesäkuussa 2016 ja jota suoritettaisiin virka-ajan ulkopuolella. Potilaat ohjautuisivat vastaanotolle Turun päivystyksen puhelinalvelun kautta. Tarkoitus on, että potilas soittaa palveluun, josta ollaan yhteydessä Z:n ensihoitoyksikön ambulanssiin ja tiedustellaan, onko yksiköllä mahdollisuus ottaa potilas vastaan R:n terveyskeskuksen tiloissa. Hälytyskeskuksen kautta tuleva ensihoitotehtävä menisi aina päivystys- ja muidenkin tehtävien edelle, ja vastuu potilaan uudelleenohjeistuksesta olisi Turun päivystyksen puhelinalvelulla. Tietoja ensihoitajavastaanoton potilasmäärästä ei vielä selvitystä annettaessa ole ollut esittää, mutta työnantajan arvion mukaan vastaanotolla hoidettaisiin 2–5 potilasta viikossa.

Pääluottamusmiehet A ja B (Tehy ry) ovat puoltaneet poikkeusluvan myöntämistä työnantajalle.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on hylännyt X:n sairaanhoitopiirin Y liikelaitoksen tekemän hakemuksen, koska siinä tarkoitettu ensihoitajien työ ei aluehallintoviraston mielestä täytä poikkeusluvan myöntämiselle työaikalain 14 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

Koska lupa voidaan myöntää vain työaikalain 6 §:n säännöksistä poikkeamiseen, on edellytettävä, ettei työnantaja ole käytännössä järjestänyt hakemuksessa tarkoitettua työtä työaikalain 7 §:n mukaiseksi jaksotyöksi. Aluehallintovirastolle toimitetuista työaikakirjanpidon otteista käy kuitenkin ilmi, että ensihoitajien työ on järjestetty jaksotyön tapaan.

Työn on lisäksi oltava laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Hälytysluonteisesta työstä kertovat hälytysten lukumäärät vaihtelevat kuukausittain, eikä niissä ole säännönmukaisuutta. Niin ikään

työaikakirjanpidon otteet osoittavat aluehallintoviraston mielestä, että ensihoitotyötä tehdään aktiivisesti.

Työnantajan toimittamassa lisäselvityksessä on viitattu kesäkuun 2016 alussa tapahtuvaan työaikojen toteutumista koskevaan muutokseen (ensihoitajavastaanotto toiminta). Työnantaja ei kuitenkaan ole pystynyt vielä esittämään tästä muutoksesta aiheutuvaa, tilastoihin pohjautuvaa näyttöä.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

X:n sairaanhoitopiirin Y liikelaitos on vaatinut, että työneuvosto kumoaa aluehallintoviraston päätöksen ja myöntää poikkeusluvan hakemuksen mukaan. Luvan voimassaoloajaksi on kuitenkin hakemuksesta poiketen vaadittu 1.9.2016–30.8.2018.

Oikaisuvaatimuksessa on toistettu liikelaitoksen aiemmin asiassa esittämä. Lisäksi siinä on mainittu seuraavat seikat:

Alueella suoritettavalle ensihoitopalvelulle on ominaista suhteellisen vähäiset tehtävämäärät, toiminnan kannattamattomuus sekä saariston erityisolosuhteet ja tarve niiden tuntemiseen.

Nyt käytössä olevasta työaikamuodosta johtuen Z:n yksikköön on ajoittain ollut vaikeuksia rekrytoida henkilökuntaa. Poikkeuslupatyöaika nähdään tarpeelliseksi, koska yksikköön olisi perusteltua saada töihin saariston erityisolosuhteet ja toimintatavat tuntevia ensihoitajia ja ylläpitää siellä pitkäaikaisia työsuhteita. Ensihoitopalvelun tavoitteena on tarjota myös saariston ja muiden harvaan asuttujen alueiden niin pysyville kuin kesäasukkaille hyvää ja terveydentilan edellyttämää ensihoitopalvelua ympäri vuoden. Kysymys on siten välillisesti myös potilasturvallisuudesta ja ensihoidon laadusta.

Asianosaisten kuuleminen:

Pääluottamusmiehille A ja B on varattu tilaisuus tulla kuulluksi oikaisuvaatimuksen johdosta. Kumpikaan ei ole asetetussa määräajassa (9.9.2016) toimittanut lausumaa työneuvostoon.

Työneuvoston päätös:

Oikaisuvaatimus hyväksyttiin ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen 10.6.2016 antama päätös dnro LSAVI/217/04.07.02/2016 kumottiin.

X:n sairaanhoitopiirin Y liikelaitokselle myönnettiin ajaksi 31.10.2016–30.8.2018 lupa järjestää Z:n ensihoitoyksikössä työskentelevien ensihoitajien työaika seuraavasti:

- 1) Säännöllisen työvuoron pituus on 24 tuntia. Sitä seuraa aina vähintään kahden vuorokauden pituinen vapaajakso.

- 2) Aktiivinen työaika 24 tunnin työvuorossa on enintään 12 tuntia.
- 3) Viikoittainen työaika on keskimäärin 38 tuntia 15 minuuttia kuuden viikon tasoittumisjaksossa.
- 4) Vuorokautista ylityötä on työ, jota tehdään 24 tuntia käsittävän työvuoron lisäksi työvuoron päättymistä seuraavan 24 tunnin kuluessa. Vuorokautisesta ylityöstä maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja niitä seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
- 5) Viikoittaista ylityötä on työ, jota tehdään suunniteltujen työvuorojen lisäksi ja joka ei ole vuorokautista ylityötä. Viikoittaisesta ylityöstä maksetaan viideltä ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla korotettu ja niitä seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
- 6) Ensihoitoyksikön vuorokausi alkaa kello 9.30. Viikoittainen työaika yksikössä alkaa maanantaina kello 9.30.

Päätöksen perustelut:

Työaikalain (605/1996) 6 §:n mukaan säännöllinen työaika tulee järjestää enintään kahdeksaksi tunniksi vuorokaudessa ja keskimäärin enintään 40 tunniksi viikossa. Saman lain 14 §:n 1 momentissa (1518/2009) on kuitenkin säädetty mahdollisuudesta poiketa näistä rajoituksista aluehallintoviraston myöntämällä luvalla. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Lupaharkinta on aina perustettava objektiivisesti arvioitavaan työn laatuun, eikä tätä edellytystä voida sivuuttaa esimerkiksi työvoiman saatavuuteen liittyvillä näkökohdilla.

Työaikalain 14 §:n 1 momentin sanamuodon mukaan siinä tarkoitettu lupa on ylipäättään myönnettävissä vain saman lain 6 §:n säännöksistä poikkeamiseen. Työneuvoston päätöksissä tätä edellytystä on tulkittu niin, ettei se estä poikkeusluvan myöntämistä sellaiseenkin työhön, jossa säännöllinen työaika olisi järjestettävissä työaikalain 7 §:n nojalla jaksotyöksi (ks. päätös asiassa 22/2001). Toisaalta on edellytetty, että työnantaja ei käytännössä ole järjestänyt lupahakemuksessa tarkoitettua työtä jaksotyön tapaan; toisin sanoen pituudeltaan ja vuorokautiselta sijoittelultaan vaihteleviin työvuoroihin (ks. päätökset asioissa 3/2015, 12/2015, 2/2016, 3/2016 ja 9/2016 sekä jaksotyölle ominaisesta työajan vaihtelusta myös lausunto TN 1364-00). Sille, onko jaksotyöksi järjestäminen perustunut työaikalain 7 §:ään, työehtosopimuksen määräykseen vai johonkin muuhun normiin, ei tätä edellytystä arvioitaessa ole annettu merkitystä.

Edellä mainitut työneuvoston päätökset ovat koskeneet tapauksia, joissa työnantaja oli hakenut poikkeuslupaa voidakseen teettää 24 tunnin pituisia työvuoroja muutoin jaksotyön tapaan järjestämässään työssä. Koska työntekijöillä oli käytännössä teetetty ja oli vastaisuudessakin tarkoitus teettää myös 24 tuntia lyhyempiä, pituudeltaan ja vuorokautiselta sijoittelultaan vaihtelevia työvuoroja, ei luvan myöntämiseen katsottu olevan edellytyksiä. Nyt ratkaistavassa asiassa on niin ikään käynyt ilmi, että ensihoitajien työaikamuotona on lupaa haettaessa ollut jaksotyö. Luvan piirissä työaika kuitenkin olisi hakemuksen mukaan tarkoitus järjestää kiinteiksi 24 tunnin pituisiksi työvuoroiksi, jotka alkaisivat säännöllisesti kello 9.30. Siihen ei näin ollen enää liittyisi jaksotyölle ominaista vaihtelua. Tämän vuoksi työneuvosto katsoo, että X:n sairaanhoitopiirin Y liikelaitoksen esittämässä hakemuksessa on ollut kysymys poikkeuksen saamisesta työaikalain 6 §:ssä tarkoitettuun eikä jaksotyönä pidettävään työaikajärjestelyyn. Lupa voidaan näin ollen myöntää, mikäli ensihoitajien työ arvioidaan laadultaan vain aika ajoin työvuoron kuluessa suoritettavaksi.

Toisin kuin aluehallintovirasto, työneuvosto ei pidä hälytysmäärien vaihtelua sinänsä luvan myöntämistä vastaan puhuvana seikkana. Lupaharkinnassa on pikemminkin olennaista, voidaanko työtä katsoa suoritettavan vain aika ajoin myös silloin, kun hälytysmäärät ovat suuria. Vuonna 2015 Z:n ensihoitoyksikön käyttöaste on saaristossa kiireisimmäksi oletettavana kesäaikanakin jäänyt alle 14 prosentin. Vaikka yksikön ensihoitajilla teetettäisiin hälytystehtävien lisäksi myös vastaanottotoimintaa siten kuin työnantaja on kuvannut, on heidän työtään työneuvoston mielestä pidettävä työaikalain 14 §:n 1 momentissa edellytetyin tavoin laadultaan vain aika ajoin työvuoron kuluessa suoritettavana.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (605/1996) 14 §:n (1518/2009) 1 momentti.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Pärnäsen sekä jäsenten Douglas, Leppänen, Romo ja Teronen mielipiteeseen.